

Temat på den avslutande delen av vår studiecirkel är Motstånd. **Vi vill därför att alla cirkeldeltagare letar upp ett eller flera exempel (från till exempel artiklar) på hur motstånd har organiserats mot olika delar av gigekonomin, eller strategier som använts i andra sammanhang som kan prövas här.** Vi vill också att ni funderar över hur vi rent praktiskt ska gå tillväga efter studiecirkeln för att omsätta det vi lärt oss i praktiken.

Frågor att fundera över:

Vad är problemet med gigekonomin?

Hur hade vi velat att det fungerade istället?

Vad kan vi göra för att börja organisera motstånd?

Vilken app vore det mest strategisk att börja rikta in vårt motstånd mot?

Lyssning:

<https://soundcloud.com/user-548146712/dumpaselfiejobs/s-Ggk5Y>

Panelssamtal med SUF från Anarkistiska Bokmässan i Stockholm 2018. Om kampanjen mot Selfiejobs och hur vi lyckades få företaget att gå med på våra krav och sluta med lönedumpning. Ungefär 15 minuter.

Läsning:

Militant Cybernetik

Någonting är inte längre som förut. Makt har börjat utövas på ett nytt sätt.

Kapitalister vill fortsatt exploatera dig och staten vill fortsatt kontrollera dig. Inget nytt under solen. Men Uber, Taskrabit och Fodora fungerar inte på samma sätt som andra företag. De har återupptäckt cybernetikens återkopplade och uppkopplade anordningar för kontroll. Det är det här som gäller nu. Den senaste skepnaden kapitalismen antagit. Nästa våg rullar in.

Vi känner igen den nya kapitalistiska cybernetiken i en extrem prekarisering. Vi har inte ens timanställningar utan arbetar med lön som sätts från sekund till sekund av en algoritm. Vi känner igen den i en extrem isolering. Vi träffar aldrig de kollegor vi budar ner vår lön mot i arbetsauktioner, vi har ingen mänsklig chef och en app är vår arbetsledare. Vi känner igen den i övervakningen och mätningen av allt vi är och gör.

Vi behöver en militant analys av cybernetiken. Militant som i kampinriktad. Vi behöver förstå den för att kunna bekämpa den.

Övervaka allt, kontrollera alla

Cybernetik är en teori om hur makt kan utövas på ett speciellt sätt, med en speciell sorts mekanismer. Vi kallar dem anordningar. Ingenjörer kallar dem reglersystem. De är specialiserade delsystem som övervakar och styr beteenden och funktionen hos det större systemet de är en del av. De konstrueras för att hålla systemet som helhet i ett stabilt tillstånd genom att motverka alla

typer av störningar.

En termostat som används för att bestämma inomhustemperatur är ett exempel på ett cybernetiskt system. Termostaten är det specialiserade delsystemet; anordningen för kontroll. Byggnadens klimat är det större system den är en del av. Ett öppnat fönster som släpper in kall luft är en störning som anordningen kan hantera.

Den app som används av Übers förare, som genererar vinst till företaget, är ett annat cybernetiskt system. Appen är anordningen, företagets ekonomi är det större systemet. En fotbollsmatch som tagit slut är en störning. Plötsligt behövs många taxibilar på samma ställe och appen justerar upp priset på arbete för en resa från platsen.

Det är egentligen fel att säga att den nya kapitalismen *är* cybernetisk. Den *använder* cybernetiska anordningar. Samma företag kan till och med använda flera olika anordningar för att styra olika delar av sin verksamhet.

***

Gemensamt för alla cybernetiska system är att de har tre sorters sammankopplade delar: sensorer, regulatorer och aktuatorer.

Sensorerna övervakar och samlar in information som skickas vidare till regulatorn. Regulatorn analyserar informationen, jämför den med ett önskat tillstånd och skickar en styrsignal till aktuatorerna. Aktuatorerna griper in i världen och förändrar den.

Sensorn i en termostat är en termometer. Aktuatoren är en ventil eller ett relä. Regulatorn ställs in med önskad temperatur som jämförs med informationen från sensorn. Är det för kallt eller varmt skickas en styrsignal till aktuatoren för att slå på eller av värmen.

Übers system har otaliga sensorer. Förarnas och kundernas mobiltelefoner med sina GPS:er, robotar som läser och analyserar nyheter på Internet för att förutsäga var många kunder kommer samlas är några exempel. Aktuatoren i Übers system är förarna själva eller, i några enstaka fall, självkörande bilar. Regulatorn är appen och algoritmerna som kör på Übers servrar. Till skillnad från en termostat är Uber-regulatorn mycket komplicerad. Den balanserar många olika mål; Högsta möjliga betalning av kunderna till lägsta möjliga betalning av förarna. Men även minsta möjliga väntetid för kunder och högsta möjliga utnyttjandegrad av tillgängliga chaufförer. Styrsignalen till en självkörande bil är ett enkelt kommando. Styrsignalen till en mänsklig aktuator är mer effektiv om den presenteras som en belöning för ett beteende. Förarna har chans till högre betalning om de snabbt tar sig till den plats som appen pekar ut. Ingen tvingar dem att ta sig dit, men regulatorn styr dem alltså.

Återkoppling är en essentiell egenskap hos cybernetiska system. Sensorerna registrerar effekten av aktuatorernas ingrepp i världen. Anordningens påverkan sker i små steg som hela tiden utvärderas och finjusteras.

***

Cybernetiken som teori skapades under 50-talet, men utanför de tekniska högskolorna har den långsamt fallit i glömska. Boken "Cybernetikens hypotes" av Tiqqun är ett av få undantag. Men texten är svårtillgänglig och dess relevans för att analysera företag som Uber verkar ha gått många förbi. Osynliga Kommittén försökte damma av begreppet cybernetik i boken "Till våra vänner". Även det försöket verkar ha fallit platt. Men nu går det inte längre att bortse från vad som är på väg.

I de cybernetiska anordningarnas tre beståndsdelar kan vi se en förklaring till varför nya kontrollsystem nu dyker upp som svampar ur marken. Det är teknologisk utveckling som gjort dem mer användbara för kapitalismen och som initierat rörelsen. Det är insikten om anordningarnas effektivitet som nu driver den tekniska utvecklingen vidare.

Smarta telefoner tillsammans med sociala media har inneburit en ofattbar utbyggnad av personlig övervakning i realtid. Sedan de första smarta telefonerna lanserades för 10 år sedan har de kommit att fylla sensorfunktionen i nästan alla politiska och ekonomiska cybernetiska system. Inte bara datavolymen ökar. Intensiv forskning på "big data" av företag som Palantir Technologies och Cambridge Analytica riktar in sig på förädling av data; hur mer information kan kramas ur de enorma datamängderna. Effektiva cybernetiska system på den skala vi ser idag hade inte varit möjliga utan den här teknikutvecklingen.

De senaste åren har vi även sett en explosion i tillämpad forskning på maskininlärning. Uber, Google och tusentals andra företag har insett möjligheten att överskrida mänskliga begränsningar vid konstruktionen av komplexa regulatorer med hjälp av algoritmer som lär sig snarare än programmeras. Företag kan på detta sätt bygga individanpassade kontrollsystem för alla sina kunder och arbetare. Maskininlärning kräver att det finns mycket data att tillgå för systemet som skall läras upp. Det blir en möjlighet att använda all data som samlats in i övervakningen igen, utanför realtidsflödet. Till slut blir maskininlärningen ytterligare ett skäl att bygga ut övervakningen och att samla in ännu mer data.

Utbyggnaden av aktuatorer är ännu i sin linda men ritningarna är redan klara. Uppkopplade hem, internet of things, smarta städer och självkörande bilar. Viktigare och mer förödande för oss, är utvecklingen av tekniker för att använda människor som aktuatorer. Appföretagen anställer psykologer och KBT-specialister. Gamification smyger sig in överallt. Företag som Boundless Mind (tidigare Dopamine Labs) hyrs in som experter på att anpassa arbetsuppgifter så att hjärnans belöningssystem aktiveras och skapar ett beroende av att utföra uppgifterna. Automation är inte alltid nödvändig (eller lönsam) när vi kan klicktränas som hundar.

Blockera, sabotera, obfuskeras

Det är i de cybernetiska anordningarnas tre beståndsdelarna vi börjar se värdet av en kampsriktad analys. Konkreta måltavlor framträder.

Sensorer kan förstöras, blockeras eller luras och brus kan introduceras. Föreställ er vad som händer med inomhustemperaturen om termostaterns termometer hängs ut, utanför fönstret.

Hösten 2014 satte en syndikalistisk driftsektion appen ParaGå i blockad[1]. ParaGå används av hemtjänsten i Stockholm för att övervaka personalens besök hos äldre med GPS och stämpelklocka. Anordningens mål är att kontrollera och styra "kvalitén" (läs: kostnaden) för den offentligt upphandlade vården. När syndikalisterna vägrade använda appen sattes den cybernetiska sensorn ur spel och systemet kunde inte längre fungera.

Informationsflödet mellan sensor och regulator, den så kallade mätsignalen, kan också angripas. Om informationen hindras är sensorn obrukbar och om små fördröjningar introduceras kan följdverkningarna bli stora för systemet som helhet. Om en termostat får information om temperaturen med en timmes fördröjning hinner ett öppnat fönster påverka inomhustemperaturen en hel del.

Den 6:e Maj 2010 inträffade en "Flash Crash" på amerikanska Dow Jones börsen. Robotar som i vanliga fall köper och säljer tusentals aktier i sekunden började av någon anledning sälja i en vansinnig hastighet. På ett par sekunder sjönk värdet på börsen med 500 miljarder kronor. En bidragande orsak var en fördröjning av information på 24 sekunder till andra viktiga elektroniska handelsplatser[2]. Den gången var det ett fel som låg bakom fördröjningen och systemet kunde relativt snabbt återhämta sig. En politik aktion som haft samma effekt och där återhämtningen uteblivit skulle allvarligt skadat kapitalismen och slagit upp sprickor i dess hegemoni.

Variationen mellan olika regulatorer är stor och de måste därmed angripas på olika sätt. Servrar kan hackas och insiders hos företagen kan läcka information om systemens svagheter. Inte sällan finns communities där arbetare spekulerar i hur apparna de arbetar för fungerar och hur de kan utnyttjas.

Ett hack som Überförare sägs använda är att samlas några stycken och logga ut samtidigt. Antalet tillgängliga förare går då ner på platsen och priset på en resa går upp. Genom att kort därefter logga in kan samma förare få mer betalt för sina körningar[3]. Denna typ av trick kan ge lite andrum för arbetare, men ett organiserat motstånd skulle kunna utforska taktiker för liknande angrepp på större skala.

Aktuatorer kan angripas på samma sätt som sensorer. Sabotage, blockader och fackliga stridsåtgärder kan fungera. Om ventilen som släpper på varmvatten till elementen blockeras kommer termostaten inte fungera. Utan en effektiv aktuator är systemet som helhet verkningslöst.

Styrsignalen, dvs. signalen som går från regulator till aktuator, är känslig för samma fördröjningsstörningar som mätsignalen från sensorn. Om det tar en timme innan värmeelementet slås på efter att termostaten upptäckt att det är för kallt kommer den ha svårt att hålla en jämn temperatur.

När människor används som aktuatorer kan fördröjningar införas genom kollektiv maskning eller genom att inte utföra det beteende systemet beordrat.

SUF Stockholms aktion mot Selfiejobs är ett lysande exempel[4]. Företagets idé var att förmedla enkla arbeten och låta arbetare buda ner sin lön för att den med lägst anspråk skulle få jobbet. Aktivister registrerade sig som arbetare, angav riktigt låga löneanspråk och dök sedan inte upp för att utföra de jobb som förmedlats av appen. På detta sätt kunde den mänskliga aktuatoren effektivt sättas ur spel och systemet slutade fungera.

Inte alla företag...

Inte alla företag förlitar sig ännu uteslutande på cybernetiska anordningar. Über, Airbnb, Fodora, Taskrabit, Wework, Farewell, Yepstr, Wunderchef och andra nyliberala affischnamn pekar ut en ny riktning. Många befintliga företag gör sitt bästa för att ställa om och följa efter. De kommer introducera anordningar som kompletterar befintlig organisationsstruktur. En slags reformistisk cybernetik. Vi vet ännu inte hur snabbt omställningen kommer gå.

Även statens regerande förändras och effektiviseras med cybernetisk styrning. Mest långtgående är det system med medborgarpoäng som nu används i Kina[5]. Repressionen behöver inte utövas med hårda batongslag när ett system för att ge tusen små knuffar i rätt riktning finns på plats. I USA har "predictive policing" börjat användas i flera delstater[6]. I en dystopisk blandning av Minority Report och Robocop dirigeras polisen av statistik och algoritmer. Föga förvånande överförs förtryckande strukturer som rasism och sexism till de cybernetiska regulatorerna. Nya maskiner som tränas med den data vi genererar lär sig automatiskt upprätthålla de gamla hierarkierna.

***

Det cybernetiska angreppet har bara börjat. Robotarna kommer. Inte som blanka mördarmaskiner utan som gaster; algoritmer i kapitalets ledband. Vi måste ha en analys som är användbar i klasskrigets nya front. Vi måste börja föra en effektiv, militant och kompromisslös kamp mot systemen som byggs för att dominera oss.

Förstör alla anordningar för regerande!

Publicerad av stockholmsanarkist på Gatorna.info September 2018